

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองใน ตำบลแม่อุคอ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองของเกษตรกรในชุมชนเกษตรตำบลแม่อุคอ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนครัวเรือนเกษตรกรผู้ที่อาศัยในพื้นที่ ตำบลแม่อุคอ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 133 ราย

1.2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากประชากรมีจำนวนไม่มากผู้วิจัยจึงศึกษาจากจำนวนประชากรทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและลักษณะของเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ก่อนที่จะนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ ได้มีการทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษาตรวจสอบ แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เก็บข้อมูลจากเกษตรกรที่ไม่ใช่ประชากรในการศึกษาแต่มีลักษณะใกล้เคียงกันจำนวน 20 ราย แล้วนำคำตอบจากแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ทศนคติของเกษตรกรต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง ตอนที่ 3

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง ตอนที่ 4 ปัญหาข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่า Reliability Coefficients ปรากฏว่า ได้ค่า Cronbach's alpha ของแต่ละตอน คือ 0.7739, 0.9496 และ 0.7166 ตามลำดับ

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในช่วงเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลผ่านล่ามที่ได้รับการอบรมการใช้แบบสัมภาษณ์มาแล้ว

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows โดยใช้สถิติต่างๆ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ทัศนคติของเกษตรกรต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง ปัญหาของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด สูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับระดับการมีส่วนร่วมโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในตำบลแม่อุคอ

พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย หนึ่งในสามส่วนมีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 30.39 ปี จำนวนเกินครึ่งหนึ่งเป็นชาวเขาเผ่าม้ง ซึ่งหนึ่งในสามส่วนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนเกินครึ่งแต่งงานแล้ว เกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่งมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 - 10 คน โดยมีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 8.27 คน ประมาณเกินครึ่งเล็กน้อยมีรายได้รวมต่อปีอยู่ในช่วง ต่ำกว่า – 10,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 25,199.25 บาท เมื่อศึกษาถึงรายได้ภาคการเกษตรพบว่า ประมาณเกินครึ่งหนึ่งเล็กน้อยมีรายได้ในช่วง ต่ำกว่า – 1,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 18,022.56 บาท ในด้านรายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยวพบว่า เกินครึ่งเล็กน้อยมีรายได้ในช่วง ต่ำกว่า – 100 บาท โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ย 1,575 บาทต่อปี

ในด้านพื้นที่ถือครองทางการเกษตรพบว่า เกินครึ่งเล็กน้อย มีพื้นที่อยู่ในช่วงต่ำกว่าจนถึง 5 ไร่ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย 11.27 ไร่ เกษตรกรเกินครึ่งเล็กน้อยเป็นสมาชิกกลุ่ม ชกส. เกษตรกรหนึ่งในสามส่วนใหญ่นี้มีหนี้สินมากกว่า 25,001 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่ เคยให้ความ

ร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้าน และส่วนใหญ่เคยได้รับการเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรได้รับข่าวสารอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแหล่งข่าวสารต่างๆแล้ว จะเห็นได้ว่าแหล่งข่าวสารที่เกษตรกรได้รับในระดับมาก คือ ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนแหล่งข่าวสารอื่นๆเกษตรกรได้รับอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ หอกระจายข่าว โทรทัศน์ นิทรรศการ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ วารสาร อินเทอร์เน็ต

1.3.2 ทักษะของเกษตรกรต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีทัศนคติในระดับเห็นด้วยต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองประเด็นที่เห็นด้วย ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองควรได้รับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมาท่องเที่ยวมากขึ้น การมีแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองทำให้ชุมชนมีความสวยงามทางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น ช่วยให้มีรายได้จากนักท่องเที่ยว ส่วนราชการควรเพิ่มงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง การมีแหล่งท่องเที่ยวทำให้มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่ดีขึ้นทำให้คนในชุมชนมีกิจกรรมที่สร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีการพัฒนามากขึ้น ทำให้ชุมชนมีความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้าน และช่วยเพิ่มอาชีพให้กับคนในชุมชน

1.3.3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมในอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ในด้านการวางแผนดำเนินงาน การร่วมจัดทำแผน การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผลประโยชน์ มีเพียงด้านเดียวที่เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับน้อย คือ การติดตามและประเมินผล

1.3.4 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องไม่มียานพาหนะในการเดินทางไปร่วมประชุม ไม่มีความรู้ทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปจำหน่าย มีภาระมากไม่สามารถเข้าร่วมได้ และมีที่พักอาศัยห่างไกลกับแหล่งท่องเที่ยว

1.3.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง การศึกษานี้พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ อายุ รายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยว จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง ทักษะของเกษตรกรต่อ

การท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง และปัญหาของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง คือ อายุ รายได้จากค่าบริการการท่องเที่ยวที่ได้รับ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง ทักษะของเกษตรกรต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง และปัญหาของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวคือ จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

1.3.6 การพิสูจน์สมมติฐาน จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุ พบว่า มีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัวแปร ในสมการที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม จึงพิสูจน์สมมติฐานได้ว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

2. การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม (ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง) พบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร มีจำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) รายได้จากค่าบริการการท่องเที่ยว 3) จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 4) การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง 5) ทักษะของเกษตรกรต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง และ 6) ปัญหาของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง ตัวแปรเหล่านี้สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

2.1.1 อายุ

จากการศึกษาพบว่า อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง แสดงว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ผลการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรักษ์ อินทยนต์ (2545) ซึ่งพบว่าอายุมีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ งามศรี พรหมชาติ (2545) ที่พบว่า อายุของคนในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เมื่อพิจารณาตารางเมตริกความสัมพันธ์ของตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ถดถอยพหุ (ตารางที่ 4.10) จะเห็นว่า อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับตัวแปรต่างๆ ได้แก่ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร การให้ความร่วมมือในด้านการ

พัฒนาหมู่บ้าน และการได้รับการเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้ที่มีอายุมากกว่าจึงมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า ทำให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและมองเห็นถึงความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการได้มากกว่า ความสัมพันธ์ในตารางเมตริกชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีอายุมากเป็นผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากและเป็นผู้ที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมาก การมีจำนวนสมาชิกใน ครัวเรือนมาก อาจมีผล ทำให้มีผู้ช่วยดูแลกิจการในครัวเรือนหรือไร่นา เกษตรกรจึงสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสันติ พัฒนาศักดิ์ (2539) ที่พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน นอกจากนี้ข้อมูลในตารางเมตริกยังชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีอายุมากเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือในด้านการพัฒนาหมู่บ้าน และเป็นผู้ที่ได้รับการเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรที่มีอายุมากกว่าเข้ามามีส่วนร่วมจัดการแหล่ง ท่องเที่ยวมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

ถ้าพิจารณาความสัมพันธ์ของอายุในเชิงลบกับตัวแปรอื่น จะเห็นได้ว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรที่สำคัญคือ หนี้สิน และปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วม อธิบายได้ว่า เกษตรกรที่มีอายุมากจะเป็นผู้ที่มีหนี้สินน้อยกว่า และมีปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมน้อยกว่า เกษตรกรผู้ที่มีอายุน้อย จึงอาจเป็นเหตุผลอีกด้านหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรที่มีอายุมากเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองมากกว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่า

2.1.2 รายได้จากกาให้บริการการท่องเที่ยว

พบว่ารายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง แสดงว่า เกษตรกรที่มีรายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยวมาก จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย รายได้อาจเป็นแรงจูงใจในการทำให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง เนื่องจากเกษตรกรมองเห็นถึงรายได้ที่จะได้รับจากนักท่องเที่ยว จากการศึกษาของ ระวี อินจินดา (2542) พบว่าการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านโป่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาตาราง 4.10 พบว่ารายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรที่สำคัญ คือ ระดับการศึกษา จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง และมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับตัวแปรที่สำคัญคือ หนี้สิน ปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ แสดงว่า ผู้ที่มีรายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยว

เป็นผู้ที่ไม่ค่อยมีปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้ที่ไม่ค่อยมีหนี้สิน และเป็นผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่ม จึงอาจทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมากกว่าผู้ที่มีรายได้จากการให้บริการท่องเที่ยวน้อยกว่า

2.1.3 จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง หมายความว่าเกษตรกรที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองมากกว่า จะมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวน้อยกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรน้อย ลักษณะเช่นนี้อธิบายได้ว่าคนที่มีความมั่งคั่งมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมาก อาจใช้เวลาไปกับการดูแลกิจการในไร่นาของตน จึงไม่ค่อยมีเวลาหรือโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ จากตารางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ (ตารางที่ 4.10) พบว่าจำนวนพื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับหนี้สิน คือผู้ที่มี พื้นที่ถือครองมากมักมีหนี้สินมาก

2.1.4 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายความว่าเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าจะมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อยกว่าจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ (ตารางที่ 4.10) พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติของเกษตรกรต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร และรายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยว และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเป็นหนี้สิน แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมากจะเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง และมีรายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยวมาก ในขณะที่เดียวกันการเป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่มมีส่วน ทำให้เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ในด้านความสัมพันธ์เชิงลบเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมากเป็นผู้ที่มีหนี้สินน้อยกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารน้อย ดังนั้น จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย ผลการวิจัยครั้งนี้เมื่อเทียบกับการวิจัยของประทีป เรืองมาลัย (2541) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำชลประทานของโครงการชลประทานเขื่อนแม่กวง อุตรดิตถ์ พบว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำชลประทานเช่นกัน และผลการวิจัยของ สันติ พัฒนาศักดิ์ (2539) พบว่าการได้รับข่าวสารจากวิทยุโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน

2.1.5 ทักษะติดต่อแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

ทัศนคติของเกษตรกรต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แสดงว่า เกษตรกรที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองมากเพียงใดจะมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ด้อยกว่า เนื่องจากทัศนคติเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตอบสนองหรือกระทำต่อสิ่งนั้น ดังนั้น เกษตรกรที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง ย่อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติที่ด้อยกว่า หรือไม่ดีต่อการท่องเที่ยว จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชน ประเสริฐ บัวคลีใบ (2543) พบเช่นกันว่า ทัศนคติของเกษตรกรต่อการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

2.1.6 ปัญหาของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

จากการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัญหาของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แสดงว่าเกษตรกรที่มีปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า จะมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าเกษตรกรที่มีปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมน้อยกว่า ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าคนที่มีความยากอาจเป็นผู้ที่อยากเข้ามามีส่วนร่วม เพราะต้องการที่จะเข้ามาจัดการการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น เพื่อตนจะได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และเห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับด้วย ถ้าพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ในตารางที่ 4.10 พบว่า ปัญหาของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับการเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วม และการให้ความร่วมมือในด้านการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ต่างมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร จึงทำให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่ตนระบุว่ามีปัญหา

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนา และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง เพื่อให้เกษตรกรและคนในพื้นที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ให้แก่ชุมชนต่อไป

3.1.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางให้เกษตรกรในพื้นที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวิเคราะห์ถึงปัญหาในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและการเข้าร่วมจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

จากการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองอยู่ในระดับปานกลาง รัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้ เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเกษตรกรเอง และชุมชน

1) การประชาสัมพันธ์ ควรให้ความสำคัญแก่การประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเห็นถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง และเชิญชวนให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอย่างทั่วถึง

2) สนับสนุนด้านการผลิตสินค้า ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรผลิตสินค้าเพื่อนำไปจำหน่ายในฤดูกาลที่มีนักท่องเที่ยว โดยเน้นคุณภาพของสินค้า และปริมาณสินค้าให้พอเพียงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะเป็นสินค้าเฉพาะอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

3) ให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรอบรม หรือจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ของตนในท้องถิ่นในเรื่องการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

4) เน้นการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกด้าน การศึกษาครั้งนี้พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับน้อยในด้านการติดตามและประเมินผล ควรชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและการมีส่วนร่วมในด้านนี้โดยสร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการและเปิดโอกาสตลอดจนกระตุ้นให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมให้มาก

5) สร้างจิตสำนึกให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนกระตุ้นให้เกษตรกรในท้องถิ่น เกิดจิตสำนึกและเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

3.1.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรจะศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจหรือทัศนคติของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

2) ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง